

120 - NAMAZI, MESCİT VEYA CÂMİDE CEMAATLE KILMANIN HÜKMÜ

Soru

SORU: Farz namazları mescit veya câmide cemaatle kılmanın hükmü nedir? Bunun delili nedir?

Detaylı cevap

Allah'a hamd olsun.

İslâm âlimlerinin iki görüşünden en doğru olanına göre, farz namazları mescit veya câmide cemaatle kılmak, gücü yeten erkeklere farzdır. Bunun birçok delili vardır.

Bunlardan bazıları şunlardır:

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

[وَإِذَا كُنْتَ فِيهِمْ فَأَقَمْتَ لَهُمُ الصَّلَاةَ فَلْتَقُمْ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ مَعَكَ وَلْيَأْخُذُوا أَسْلِحَتَهُمْ] (سورة النساء من الآية: ١٠٢)

"(Ey Muhammed!) Sen (savaş meydanında) içlerinde bulunup da onlara namaz kıldırmak istediğin zaman, onlardan bir gurup ayağa kalkıp seninle namaza dursunlar, silahlarını da yanlarına alsınlar."[\[1\]](#)

Âyetin bu kısmının delil olan yönü şudur:

Birincisi: Allah Teâlâ, mü'minlere cemaat namazını emretmiştir.Sonra bu emrini ikinci gurup hakkında ikinci defa tekrarlamış ve şöyle buyurmuştur:

[فَإِذَا سَجَدُوا فَلْيَكُونُوا مِنْ ورائِكُمْ وَلْتَأْتِ طَائِفَةٌ أُخْرَى لَمْ يُصَلُّوا فَلْيُصَلُّوا مَعَكَ وَلْيَأْخُذُوا حِذْرَهُمْ وَأَسْلِحَتَهُمْ] (سورة النساء من الآية: ١٠٢)

"Namazda olanlar secdeye vardıklarında, diğer bir grup düşmana yüzlerini dönmüş bir halde sizi korumak için arkanızda dursunlar. (İlk grup, ikinci rekâtı kendileri kılıp selâm verdikten sonra),

namaza henüz başlamamış olan diğer grup gelip seninle birlikte namaza dursunlar.(Bir rekâtı seninle birlikte kıldıktan sonra, ikinci rekâtı kendileri tamamlasınlar). Düşmanlarından sakınıp silahlarını da yanlarına alsınlar."[2]

Bu, cemaat namazının erkeklere farz olduğuna delildir. Allah Teâlâ, ilk gurubun fiili sebebiyle ikinci guruptan cemaat namazını düşürmediğine göre, şayet cemaat namazı sünnet olsaydı, savaşta düşmanın saldırısına uğrama korkusu özrü, özürler içerisinde en önde geleni olurdu. Şayet cemaat namazı farz-ı kifâye olsaydı, ilk gurubun fiili sebebiyle bu, ikinci guruptan düşerdi.

Bu âyet, cemaat namazının erkeklerin üzerine farz olduğuna delildir.

Bu üç sebep şunlardır:

1. Allah Teâlâ cemaat namazını emretmiştir.
2. Sonra ikinci defa cemaat namazını emretmiştir.
3. Allah Teâlâ, savaşta düşman korkusu halinde bile cemaat namazını terketmeye izin vermemiştir.

1. Ebu Hureyre'den -Allah ondan râzı olsun- sâbit olduğuna göre, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَقَدْ هَمَمْتُ أَنْ أَمُرَ بِحَطَبٍ فَيُحَطَّبَ ثُمَّ أَمُرَ بِالصَّلَاةِ فَيُؤَدَّنَ لَهَا ثُمَّ أَمُرَ رَجُلًا فَيُؤَمِّمَ النَّاسَ ثُمَّ أَخَالَفَ إِلَى رِجَالٍ فَأُحَرِّقَ عَلَيْهِمْ بُيُوتَهُمْ، وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْ يَعْلَمُ أَحَدُهُمْ أَنَّهُ يَجِدُ عَرَقًا سَمِينًا أَوْ مِرْمَاتَيْنِ حَسَنَتَيْنِ لَشَهِدَ الْعِشَاءَ [رواه البخاري
ومسلم واللفظ للبخاري]

"Nefsim elinde olan Allah'a yemîn olsun ki, içimden şöyle yapmaya kasdettim. Odun toplanmasını emretmeyi, sonra namazın kılınması için ezan okunmasını, daha sonra da birisinin mü'minlere namaz kıldırmasını emredebim. Ardından namaza gelmeyen erkeklere arkalarından gelip onlar evlerindeyken evlerini ateşe vereyim. Nefsim elinde olan Allah'a yemîn olsun ki, namaza gelmeyenlerden birisi, üzerinde et bulunan bir kemik veya koyunun toynağının arasındaki azıcık bir et bulacağını bilse, yatsına namazına gelirdi." [3]

2. Ebu Hureyre'den -Allah ondan râzı olsun- sâbit olduğuna göre, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

إِنَّ أَثْقَلَ صَلَاةٍ عَلَى الْمُنَافِقِينَ صَلَاةُ الْعِشَاءِ وَصَلَاةُ الْفَجْرِ، وَلَوْ يَعْلَمُونَ مَا فِيهِمَا لَأَتَوْهُمَا وَلَوْ حَبَوًّا، وَلَقَدْ هَمَمْتُ أَنْ أَمُرَ بِالصَّلَاةِ فَتُقَامَ ثُمَّ أَمُرَ رَجُلًا فَيُصَلِّيَ بِالنَّاسِ، ثُمَّ أَنْطَلِقَ مَعِي بِرِجَالٍ مَعَهُمْ حُزْمٌ مِنْ حَطَبٍ إِلَى قَوْمٍ لَا يَشْهَدُونَ الصَّلَاةَ، فَأُحْرَقَ عَلَيْهِمْ [بُيُوتَهُمْ بِالنَّارِ] متفق عليه

"Şüphesiz ki münâfıklara en ağır gelen namaz, yatsı namazı ile sabah namazıdır. Şayet münâfıklar yatsı ve sabah namazındaki ecir ve fazîleti bilmiş olsalardı, emekleyerek de olsa bu iki namaza gelirlerdi. Şüphesiz ki içimden şöyle yapmaya azmettim: Namazın kılınmasını emredip, sonra kâmet getirilmesini, sonra da birisinin mü'minlere namaz kıldırmasını emrederim. Ardından da ellerinde odun bağları bulunan adamlarla birlikte gidip, namaza gelmeyenlerin evlerini onlar evlerindeyken ateşe vereyim." [4]

3. Ebu Hureyre'den -Allah ondan râzı olsun- sâbit olduğuna göre, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

[لَوْلَا مَا فِي الْبُيُوتِ مِنَ النِّسَاءِ وَالذَّرِّيَّةِ، لَأَقَمْتُ صَلَاةَ الْعِشَاءِ، وَأَمَرْتُ فِتْيَانِي يُحْرِقُونَ مَا فِي الْبُيُوتِ بِالنَّارِ] رواه أحمد

"Şayet evlerde kadınlar ve çocuklar olmasaydı, yatsı namazını kıldırmağa başlar ve ashâbımın gençlerinden bir guruba da (namaza gelmeyip) evlerinde bulunanları onlara yakmalarını emrederdim." [5]

4. Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-, evlerde cemaatle namaz kılmaları gerekmeyen kadınlar ve çocukların bulunmasının evleri ateşe vermesine engel olan şey olduğunu haber vermiştir. Şayet Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-, kadınlarla çocukları evlerde buldukları sırada evleri yakacak olsaydı, cezalandırılmayı hak etmeyen kimseler de cezalandırılmış olurlardı.

5. Ebû Hureyre'den -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, şöyle demiştir:

أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلٌ أَعْمَى، فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ! إِنَّهُ لَيْسَ لِي قَائِدٌ يَقُودُنِي إِلَى الْمَسْجِدِ، فَسَأَلَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُرَخِّصَ لَهُ فَيُصَلِّيَ فِي بَيْتِهِ، فَرَخَّصَ لَهُ فَلَمَّا وُلَّى دَعَاهُ فَقَالَ: هَلْ تَسْمَعُ النِّدَاءَ بِالصَّلَاةِ؟ قَالَ: نَعَمْ، قَالَ: فَأَجِبْ [رَوَاهُ مُسْلِمٌ]

"Gözleri görmeyen bir adam, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'e gelerek: Ey Allah'ın elçisi! Beni mescide götüreceğim kimsem yoktur. Evimde namaz kılmama izin var mı? diye sordu.

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- önce izin verdi. Sonra onu çağırıp: "Ezânı işitiyor musun?" diye sordu. Âmâ adam: "Evet" dedi. Bunun üzerine Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- ;,yle buyurdu: "O halde icâbet et (cemaate gel)."[6]

Gözleri görmeyen adam, İbn-i Ümmi Mektûm idi.

Başka bir rivâyette ise İbn-i Ümmi Mektûm şöyle demiştir:

"Ey Allah'ın elçisi! Ben gözleri görmeyen, evi mescide uzak olan ve beni mescide götüreceğim kimsesi olmayan birisiyim. Namazı evimde kılmama bir ruhsat (izin) bulabilir misin? dedim. Buyurdu ki: Ezânı işitiyor musun? o da : Evet, dedi. Bunun üzerine Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-: Senin için bir ruhsat bulamıyorum, dedi." [7]

Mutlak emir, farz olduğuna delâlet ettiğine göre, Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- gözleri görmeyen, evi mescide uzak olan ve kendisini mescide götüreceğim kimsesi olmayan bu kul için bir ruhsat olmadığını açıkça beyan etmiştir.Şayet kul, namazı evinde tek başına kılmak veya mescitte cemaatle kılmak arasında serbest (muhayyer) olsaydı, bu serbestliğe ilk önce gözleri görmeyen bu adam hak sahibi olurdu.

6. Abdullah b. Abbas'tan -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olduğuna göre o şöyle demiştir:

مَنْ سَمِعَ الْمُنَادِيَ فَلَمْ يَمْنَعُهُ مِنْ اتِّبَاعِهِ عُدْرًا، قَالُوا: وَمَا الْعُدْرُ؟ قَالَ: خَوْفٌ أَوْ مَرَضٌ، لَمْ تُقْبَلْ مِنْهُ الصَّلَاةُ الَّتِي صَلَّى [رواه
الترمذي وابن حبان]

"Her kim, ezanı işitir de onu mescide gelmekten alıkoyan bir özrü olmazsa, (evinde veya işyerinde) kılmış olduğu bu namaz kendisinden kabul olunmaz.Sahâbe: Özür nedir Ey Allah'ın elçisi? diye sordular. Buyurdu ki: Düşman korkusu veya hastalıktır." [8]

7. Abdullah b. Mes'ud'dan -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olduğuna göre, o şöyle demiştir:

مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَلْقَى اللَّهَ غَدًا مُسْلِمًا فَلْيَحَافِظْ عَلَى هَذِهِ الصَّلَوَاتِ حَيْثُ يُنَادَى بِهِنَّ، فَإِنَّ اللَّهَ شَرَعَ لِنَبِيِّكُمْ سُنَنَ الْهُدَى، وَإِنَّهُنَّ مِنْ

سُنَنِ الْهُدَى، وَلَوْ أَنَّكُمْ صَلَّيْتُمْ فِي بُيُوتِكُمْ كَمَا يُصَلِّي هَذَا الْمُتَخَلِّفُ فِي بَيْتِهِ لَتَرَكْتُمْ سُنَّةَ نَبِيِّكُمْ، وَلَوْ تَرَكْتُمْ سُنَّةَ نَبِيِّكُمْ لَضَلَلْتُمْ، وَمَا مِنْ رَجُلٍ يَتَطَهَّرَ فَيُحْسِنُ الطُّهُورَ ثُمَّ يَعْمِدُ إِلَى مَسْجِدٍ مِنْ هَذِهِ الْمَسَاجِدِ إِلَّا كَتَبَ اللَّهُ لَهُ بِكُلِّ خُطْوَةٍ يَخْطُهَا حَسَنَةً وَيَرْفَعُهُ بِهَا دَرَجَةً وَيَحْطُ بِهَا سَيِّئَةً وَلَقَدْ رَأَيْنَا وَمَا يَتَخَلَّفُ عَنْهَا إِلَّا مُنَافِقٌ مَعْلُومٌ النِّفَاقِ وَلَقَدْ كَانَ الرَّجُلُ يُؤْتَى بِهِ يَهَادَى بَيْنَ الرَّجُلَيْنِ [حَتَّى يُفَاقَمَ فِي الصَّفِّ] رواه مسلم

"Kıyamet günü müslüman olarak Allah'a kavuşmak isteyen, nerede ezân okunursa namazları orada kılsın. Şüphesiz ki Allah, Peygamberinize hidâyet yollarını meşrû kılmıştır. Bu namazlar da hidâyet yollarından birisidir. Şayet siz, cemaatten geri kalan şu adam gibi namazları evinizde kılarırsanız.Peygamberinizin yolunu terketmiş olursunuz. Peygamberinizin yolunu terkederseniz, işte o zaman sapıtırsınız.Her kim, güzel bir şekilde abdest alır, sonra da bu mescitlerden birisine giderse, attığı her adım için, Allah ona bir sevâp yazar, derecesini bir kat yükseltir ve bir günahını da siler. Bizim zamanımızda namazdan ancak münâfıklığı belli olan kimse geri kalırdı. Hasta olan kimse, iki kişi tarafından koltuklanarak namaza getirilir ve safta durdurulurdu" [9]

Başka bir rivâyette ise şöyle demiştir:

Yine Abdullah b. Mes'ud'dan -Allâh ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, o şöyle der :

[إِنْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَّمَنَا سُنَّاتِ الْهُدَى ، وَإِنْ مِنْ سُنَنِ الْهُدَى الصَّلَاةَ فِي الْمَسْجِدِ الَّذِي يُؤَدَّنُ فِيهِ] رواه مسلم

"Şüphesiz ki Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- bize hidâyet yollarını öğretmiştir. Bu hidâyet yollarından birisi de ezân okunan mescitte namaz kılmaktır." [10]

Bunun delil olan yönü şudur:

Abdullah b. Mes'ud -Allâh ondan râzı olsun-, namazı cemaatle eda etmekten geri kalmayı, nifakı bilinen münâfikların alametlerinden saymıştır.

Allah Teâlâ'dan, kendisini gereği gibi anmakta ve O'na güzel bir şekilde ibâdet etmekte bize yardımcı olmasını dileriz.

[1] Nisâ Sûresi: 102

[2] Nisâ Sûresi: 102

[3] Buhârî ve Müslim

Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- bununla, o kimsenin değersiz ve hakir bir şeyi elde etmek için gayret edeceğini belirtmek istemiştir.

[4] Buhârî ve Müslim

[5] Ahmed

Ebu Davûd'un rivâyetinde ise Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur: "..... düşman korkusu ve hastalık olmadığı halde namazlarını evlerinde kılanlara gidip de onlar evlerindeyken evlerini ateşe veredeyim."

[6] Müslim

[7] İmam Ahmed ve Ebu Dâvûd

[8] Tirmizî ve İbn-i Hibbân

[9] Müslim

[10] Müslim